

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ การป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน โรงเรียนบ้านปงสนุก เทศบาลนครลำปางและมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่ออธิบาย โครงสร้าง กระบวนการ และผลลัพธ์ของการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มตัวอย่างบุคลากรจำนวน 22 คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2- 5 จำนวน 145 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างบุคลากรแบบเฉพาะเจาะจงประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู แม่ครัวและคนขายอาหาร และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนคัดเลือกแบบสัดส่วนและมีระบบ (Systematic Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับบุคลากร และแบบสอบถามสำหรับนักเรียน ผู้ศึกษาได้ดัดแปลงจากแบบประเมินนโยบายและมาตรการป้องกันและควบคุมภาวะโภชนาการเกินในนักเรียน สำหรับโรงเรียนของมูลนิธิสาธิตราษฎร์แห่งชาติ (2548) ผ่านการตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ค่าดัชนีของความตรงด้านเนื้อหา (content validity index) เท่ากับ 0.92 และ 0.95 ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรครูดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.78 และ 0.80 วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเด็น แยกหมวดหมู่

ผลการศึกษาพบว่า

ด้านโครงสร้างการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนโรงเรียนบ้านปงสนุก เทศบาลนครลำปาง 1) มีทรัพยากรทางด้านวัตถุ (material resources) ได้แก่ มีอาคารสถานที่ อาคารเรียนอาคารพลศึกษา สนามกีฬา สนามบาสเก็ตบอลและสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัยและเพียงพอ มีเครื่องมือและอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอ เช่นคู่มือสุขภาพนักเรียน ระเบียบสะสม มีบอร์ด 2-3 ที่เกี่ยวกับวิชาโภชนาการแต่จัดเนื้อหาวิชาการอื่น มีตู้ น้ำดื่ม น้ำเย็นจำนวน 2 จุด และชั้นเด็กโตชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ได้จัดน้ำดื่มกลูเลอร์ไว้ให้หน้าห้องเรียน แต่มีภาชนะเครื่องดื่มจัดไว้ให้สำหรับนักเรียนไม่เพียงพอ มีงบประมาณได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการโดยจัดงบประมาณผ่านสำนักงานเทศบาลนครลำปางเพื่อการจัดอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

โดยการแจกอุปกรณ์อาหารเพื่อให้เด็กได้เลือกซื้อรับประทาน อาหารและงบประมาณสำหรับการจัดซื้อนมรสจืดเพียงพอสำหรับนักเรียน 2) มีทรัพยากรมนุษย์ (human resources) บุคลากรเพียงพอ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูอนามัยโรงเรียน ครูพลศึกษา มีครูเวรประจำวันเพียงพอสำหรับดูแลสุขภาพของนักเรียน 3) มีองค์กรหรือหน่วยงานรับผิดชอบ (organization or responsible units) สนับสนุน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนงบประมาณผ่านสำนักงานเทศบาลนครลำปาง เพื่อการจัดซื้อนมรสจืดสำหรับนักเรียน และกระทรวงสาธารณสุขรับผิดชอบการดูแลสุขภาพนักเรียน ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง และโรงพยาบาลลำปาง เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในโรคที่ป้องกันได้ 4) มีนโยบาย (policy) การป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ นโยบายด้านน้ำดื่มและเครื่องดื่ม โดยมีการใช้มาตรการไม่ให้ขายน้ำอัดลม ร้อยละ 90.91 และการจัดเครื่องดื่มให้นักเรียนดื่มและนมรสจืดฟรี ร้อยละ 81.82 นโยบายด้านขนม ได้แก่ การห้ามขายขนมกรุบกรอบหรือขนมที่มีรสหวาน มัน หรือเค็มเกินไปจำหน่ายในโรงเรียน ร้อยละ 90.91 และการห้ามแม่ค้าขายขนมกรุบกรอบ เช่น ขนมซอง ข้าวโพดคั่ว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ร้อยละ 86.36 นโยบายการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย ได้แก่ โรงเรียนกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ออกกำลังกายหรือกิจกรรมนันทนาการอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 วัน เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ มีชั่วโมงพลศึกษามากกว่า 1 คาบต่อสัปดาห์การจัดแข่งขันกีฬาระหว่างห้องเรียน การแข่งขันกีฬาภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ร้อยละ 77.27 และโรงเรียนมีสถานที่เพียงพอต่อการออกกำลังกายและการเคลื่อนไหวของนักเรียนเพียงพอ นโยบายอาหารและสิ่งแวดล้อม การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยครูมีแผนการเรียนการสอน ร้อยละ 86.30 และ การจัดเมนูอาหารกลางวัน การจัดครูผู้ดูแลอาหารกลางวัน ร้อยละ 81.20

ด้านกระบวนการ มีการนำกระบวนการ การป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ 1) น้ำดื่มและเครื่องดื่ม ได้แก่ โรงเรียนห้ามขายน้ำอัดลม ร้อยละ 90.90 และ 94.5 2) ขนม ได้แก่ ห้ามขายขนมกรุบกรอบในโรงเรียน เช่น ขนมซอง ข้าวโพดคั่ว บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป เป็นต้น ร้อยละ 90.9 และ 87.60 3) การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกาย นักเรียนมีสถานที่ออกกำลังกาย และมีอุปกรณ์กีฬาเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ร้อยละ 95.50 และ 96.60 แต่เวลาสำหรับการออกกำลังกายยังไม่เพียงพอ ร้อยละ 59.10 และ 89.00 และ 4) ด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม บริเวณข้างรั้วโรงเรียน มีการรณรงค์ไม่ให้จำหน่ายน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ ร้อยละ 49.90 และ 91.00 แต่ยังไม่เพียงพอเนื่องจากอยู่นอกเขตบริเวณโรงเรียนและนอกเขตอำนาจผู้บริหาร

ด้านผลลัพธ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในโรงเรียน และให้ข้อมูลว่าโรงเรียนมีการดำเนินการป้องกันภาวะโภชนาการเกินอย่างต่อเนื่อง แต่ภาวะโภชนาการเกินในเด็กนักเรียนยังไม่ลดลง

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. นำผลของการศึกษาไปในการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน โดยใช้วิธีการดำเนินงานตามแนวทางการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ น้ำดื่ม ขนมน การเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายในโรงเรียน อาหารและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การพยาบาลได้อย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม เป็นองค์รวม และต่อเนื่อง
2. เสนอต่อผู้บริหารโรงพยาบาล หน่วยงานและเครือข่าย เพื่อใช้ป้องกันโรคอ้วนและโรคเรื้อรังที่ไม่ติดต่อ ได้แก่ โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคเบาหวานประเภทที่ 2 โรคความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดแดงแข็งทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้เช่นเดียวกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษา และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน
3. นำผลของการศึกษาเสนอต่อผู้บริหารในสถาบันการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน
4. ติดตามผลการป้องกันภาวะโภชนาการเกินในกลุ่มเด็กวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน
5. ประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน และมีการรณรงค์ไม่ให้ง่ายให้น้ำอัดลม ขนมหุบกกรอบ บริเวณหน้าและข้างรั้วโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการจัดโปรแกรมการออกกำลังกายเพื่อป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียน